

внутрішніх міжетнічних протистоянь, а також погіршення ставлення до іноземних мігрантів. Проблема з нелегальними мігрантами та біженцями загострює внутрішньополітичну конфліктність. Загострення взаємин між корінним населенням європейських держав та іммігрантами, зростання антиіммігрантських настроїв, масові протестів європейців проти міграційної політики національних урядів держав-членів ЄС є результатом недосконалої політики інтеграції мігрантів у європейське суспільство.

Існуюча міжнародно-правової системи захисту прав біженців не гарантує вирішення проблем у сфері надання притулку. Європейська міграційна криза 2015 р. продемонструвала, що держави Європи не мають змоги вирішити проблеми всіх біженців лише за рахунок надання їм захисту. На 70-й сесії Генеральної Асамблеї ООН 2015 р. було підкреслено, що подолання міграційної кризи можливе лише спільними зусиллями всього міжнародного співтовариства. Вирішення проблем біженців має не лише економічну та гуманітарну складову, а й більшою мірою залежить від узгодження політичної волі держав. Дієва міграційна політика вимагає погодження інтересів не лише держави, а й власне самих мігрантів, місцевих громад, різних інституцій як державних, так й не державних тощо. Особливо варто відмітити, що погодження інтересів міграції є необхідним також й на універсальному міжнародному рівні.

1. Regulation (EU) No 604/2013 of the European Parliament and of the Council. 2013. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:02013R0604-20130629>.

2. Ангела Меркель: Система прийому біженців у ЄС нежиттєздатна. Deutsche Welle. 2018.

3. Свящук А. Л. Проблеми прав біженців та виклики сучасності. Харків. 2018. URL: https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/phd_2_copy.pdf.

Алла ДЕМИЧЕВА

доцент кафедри

соціально-гуманітарних дисциплін

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

(м. Дніпро, Україна),

кандидат соціологічних наук, доцент

ДІЯЛЬНІСТЬ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ПРОТИ КАТУВАНЬ ТА НЕЛЮДЯНОГО АБО ТАКОГО, ЩО ПРИНИЖУЄ ГІДНІСТЬ, ПОВОДЖЕННЯ ЧИ ПОКАРАННЯ

Міжнародні організації, які працюють у сфері діяльності впровадження стандартів прав людини та їх захисту, можна аналізувати з урахуванням загальної класифікації міжнародних організацій, а саме, як глобальні та

регіональні організації та міжурядові й неурядові міжнародні організації.

Безумовно, що роль Організації Об'єднаних Націй як глобальної міжурядової організації у процесі превенції та боротьби з катуванням важко переоцінити. Ліквідація застосування тортур стала однією з цілей ООН, логіка реалізації якої знайшла відображення у ряді документів, зокрема у статті 5 Загальної декларації прав людини, статті 7 Міжнародного пакту про громадянські й політичні права, Декларації про захист усіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження і покарання та завершилася прийняттям Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження і покарання (Конвенція проти катувань, 10 грудня 1994 р.). Термін «катування» у Конвенції означає будь-яку дію, якою будь-якій особі навмисне заподіюються сильний біль або страждання, фізичне чи моральне, щоб отримати від неї або від третьої особи відомості чи визнання, покарати її за дії, які вчинила вона або третя особа чи у вчиненні яких вона підозрюється...[1]. Дуже важливим є зазначення в Конвенції того, що ці біль або страждання заподіюються державними посадовими особами чи іншими особами, які виступають як офіційні, чи з їх підбурювання, чи з їх відома, чи за їх мовчазної згоди. Тобто катування розглядаються не з точки зору міжособистісних відносин чи як випадкова подія, а як вкорінене в інституційні структури соціальне явище.

Стаття 17 Конвенції фіксує створення в ООН Комітету проти катувань, який розпочав роботу з 1 січня 1988 р. та складається з десяти експертів – фахівців з прав людини. Комітет, збирається на чергові сесії два рази на рік. Кожна держава-учасниця раз на чотири роки подає Комітету доповіді про вжиті ними заходи для здійснення своїх зобов'язань згідно з даною Конвенцією. Причому, це може бути офіційна інформація, надана державними органами, а може бути й інформація, яка надана також неурядовими організаціями. У другій половині липня 2021 р. Комітет мав розглядати Сьому періодичну доповідь України про виконання норм Конвенції ООН проти катувань. Правозахисники Харківської правозахисної групи підготували власні відповіді майже на всі 42 питання Комітету ООН проти катувань та представили їх Комітету ООН [2].

22 липня 2006 р. набрав чинності Факультативний протокол до Конвенції, який було прийнято резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 18 грудня 2002 р. та створено з метою організації системи регулярних відвідувань незалежними міжнародними та національними органами місць, де знаходяться позбавлені волі особи, для попередження катувань. Протокол передбачав створення Підкомітету з попередження катувань. Стаття 17 Протоколу вимагала, щоб кожна держава-член «підтримувала, призначала або створювала» один або більше «незалежних національних превентивних механізмів (НПМ) для попередження катувань на національному рівні» [3].

На регіональному рівні також діють організації, які займаються

боротьбою з катуваннями. Рада Європи є міжнародною регіональною організацією, яка сприяє співробітництву між країнами Європи в тому числі у сфері захисту прав людини та запобігання катуванню та тортурам. При Раді Європи діє Європейський суд з прав людини (1959 р.). Прийнята Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (набула чинності у 1989 р.) [4]. Відповідно до Конвенції створений та функціонує Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (КЗК). КЗК організує візити до місць несвободи, щоб оцінити, як поводяться з особами, які там знаходяться та є превентивним механізмом несудового характеру.

Окремим типом міжнародних організацій, які намагаються протидіяти тортурам та катуванню, є неурядові організації. Назвемо деякі з них, зокрема «Amnesty International» (Міжнародна амністія); міжнародна мережа неурядових організацій «Civic Solidarity Platform, Working Group on the Fight against Torture» (Платформа «Громадянська солідарність, Робоча група з боротьби проти тортур») та ін. Неурядові організації доповнюють діяльність офіційних структур, проводять різноманітні адвокаційні та просвітницькі заходи, створюють альтернативні доповіді щодо порушення прав людини, контролюють діяльність державних структур щодо дотримання прав людини тощо.

Таким чином, заборона катувань є непорушною нормою міжнародного права, що підтверджується багаточисельними правовими актами. Міжнародні організації як світові, наднаціональні, так і регіональні, як урядові, так і неурядові, громадські є одними з акторів боротьби проти катувань та нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання у світі.

1. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання. URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text).

2. Захаров Є., Токарев Г. Сьома періодична доповідь України про виконання положень Конвенції ООН проти катувань та нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання: упоряд. ГО «Харківська правозахисна група». Харків. 2020. 104 с.

3. Факультативний протокол до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження та покарання. URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/torture_prot.shtml.

3. Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню: Текст Конвенції та Пояснювальна доповідь. Текст зі змінами відповідно до положень Протоколів № 1 (ETS № 151) і № 2 (ETS № 152), чинних з 1 березня 2002 р. Серія Європейських договорів. 2002. № 126. URL: <https://rm.coe.int/16806dbaca>.